

einem peinlichen Eingriff in die Daseinssphäre des Nebenmenschen: Wir müssen daran denken, dass wir vom Nebenmenschen nie so viel wissen, dass wir von ihm, und gar zu ihm sprechend, „Wahrheiten“ behaupten könnten¹: so stellt sich denn ein vorsichtiges „du wirst wohl sein“ als schüchterneres, bescheideneres Äquivalent eines allzu prallen „du bist“, ursprünglich nur als stilistische Nuance ein.

LEO SPITZER,

Versuri vechi.

Intr'un manuscris de 148 foi, scris cu chirilice, aflat de studentul P. Bârlea din Mogoș în 4 Aprilie 1926 și dăruit mie, alături de mai multe colinde și cântece de stea în versuri, de fragmente din „*Mântuirea Păcătoșilor*“ (Ἀποτολῶν σωτηρία) etc. („Pentru minunea care s'au făcut cu zugravul“, „Pentru copilul cel de un an carele l-au păzitu Născătoarea de Dumnezeu sănătos“, „Pentru celu ce l-au dat mumă-sa dracului la zimislirea ei“, „Intr'o cetate era un omă anume Ioan“, „Epistolia Maicii Domnului“, „Epistolia Domnului Nostru Isus Hristos“, „Tâlcul Sfintei Liturghii“, „Viața și muncile Sfântului Mucenic Chirilă“, „Intrăbări și răspunsuri“, „Pentru Sfântul Ioan Cucuzel“, „Pentru Teofil carele s'au lăpădat de Hristos cu scrisoare“, „Plângerea Maicii lui Isus Hristos în versuri“, „Vers la nuntă“, „Vers la Crăciun“ și mai multe alte „versuri“ și scrieri apocrifă scrise de alte mâni) se găsesc: mai

¹ Daher im Neuenglischen die bekannte Verteilung im Futur *I(we) shall go — you will go*, vgl. Deutschbein, System der neuengl. Syntax S. 140: „*Shall* drückt frühne, eine bestimmtere Zukunft aus als *will*. Von dieser Basis aus ist die gegenwärtige Verteilung von *shall* und *will* begreiflich. Ich kann naturgemäß über meine Person und deren zukünftiges Verhalten bestimmter aussagen als über die 2. und 3. Person“. Dass im Spanischen nun gerade das sozusagen weissagende Futur statt des Präsens eintritt, könnte zum Engl. im Widerspruch empfunden werden: aber das sp. *eres ist* eben nicht das bestimmt weisagende, oder, wie Lerch sagen würde, das kategorische Futur, sondern das suggestive, sanft insinuirende: „du wirst wohl“.

întâiu, ca un fel de introducere, un *Cântec mângăios*; apoi două cronici rimate, versuri populare de dragoste scrise sau, mai bine, copiate de un băjenar cu numele „Nicolae“ (cf. f. 97 r°), care, după limbă, poate să fi fost oltean și, după 1769, să fi trecut munții în Ardeal. „Această sfântă carte“ o cumpărase din „Jeoaj“ (Gioagiu) în „luna lui Cuptor în anul 1810“, „cu plată foarte multă, cu bani cu 2 zloți buni“ Niculae Cojoc din Valea Râului. În 1823 „această epistolie“ eră tot a „bătrânului“ Niculae Cojoc. „Verșurile“ mai nouă sânt scrise începând cu acest an, unele abia în 1842. În 1849 „Moise Samuel de Csora“ scrise în patru limbi următoarele: „Gegen diese Anweisung. Féljen az Istentől senkitől se tarts. Pune nădejdea în Dumnezeu și te vei mântui. Confide Deo et salvus eris. Deus, deus meus, ad te de luce vigilo, salva me, ab hoste inimico libera me, protege me, Domine“.

Versurile și celelalte texte ale băjenarului Nicolae au fost scrise cu siguranță înainte de 1800.

Cântecul al cărui titlu ar trebui să fie „*Istoriia Țării Românești de la leat 1769*“ și care se găsește și în ms. 1319 al Academiei Române (v. N. Iorga, *Ist. lit. rom. sec. XVIII*, v. I, pp. 501—502, și *Ist. lit. rom.*, ed. II, v. II, p. 559; pentru comentariu cf. și Al. T. Dumitrescu, *Trâmbiță românească*, în *AAR*, XXXVII lit., pp. 33—35), în altul de la 1789 care-i aparține bibliotecii Episcopului de Buzău Dionizie (publicat de N. Iorga în *Revista istorică*, IV—1918, pp. 156—162), într'un al treilea în proprietatea d-lui C. C. Giurescu, unde e mai complet și are titlul „*Istoria Țării Românești și a Bucureștilor, săracii*“ (cf. *Omagiu lui I. Biannu*. București, 1927, pp. 201—202) ne trimite înainte de această dată.

De asemenea și cântecul despre luarea Hotinului de Ruși, care s'ar putea dată din 1768 (cf. N. Iorga, *Ist. lit. rom. sec. XVIII*, vol. II, p. 463; o variantă cu titlul „Verșul lui Hotin“ a publicat M. Gaster în *Rev. pentru ist., arh. și filologie*, II—1883, pp. 335—336, făcând nota: „Această baladă istorică care se rapoartă la evenimentul din anul 1768...“)

relativă a acestor cântece din manuscriptul de față, că sânt în orice caz mai vechi decât data scrierii lor“).

Și deosebitele manuscrise în care se găsește „*Mântuirea Păcătoșilor*“ (Ἀμαρτολῶν σωτηρία), carte foarte cetită în secolul XVIII, ne fac să credem că manuscrisul nostru a trebuit să se scrie pe la sfârșitul acestui secol. Cea mai veche traducere românească din această carte o avem din 1692 și a fost făcută de un oarecare Cosma (Ms. Emilescu). Specimene din ea se găsesc în *Chrestomatia* lui Gaster, vol. I, pp. 299 ș. u. (cf. și p. XLIX, precum și N. Iorga, *Ist. lit. rom. XVIII*, vol. I, pp. 426—427). Celelalte manuscrise se opresc și ele pe la 1810, data când manuscrisul nostru a fost cumpărat de Niculae Cojoc: manuscrisele Academiei Române Nr. 176, 182, 289, 431, 442 (cf. *Catalogul manuscrisele*, vol. I, pp. 405, 417, 635; vol. II, pp. 125, 442); alte două manuscrise se amintesc la N. Iorga, *Manuscriptele Mănăstirii Cernica*, N-rele 90 (p. 14) și 104 (p. 16); manuscrisul Victor Moldovan de la 1806 descris de mine în *Anuarul Inst. de Ist. Naț.*, Cluj, IV¹.

Două variante vechi din „*Versul*“ sau „*Cântecul străinătății*“ publică Gaster, *Rev. p. ist., arh. și fil.*, II—1883, p. 320, Nr. XI și XII. Una din ele (Nr. XII) se aseamănă foarte mult cu cea din manuscrisul nostru. Cum arată Gaster, l. c., ea se găsește mai întâiu într'un manuscris din 1784 (p. 290) cu titlul „*Cântecul roinicului străin*“, apoi în altul de la 1800 cu titlul „*Stihurile omului străin*“, în sfârșit în deosebite colecții de poezii populare, începând cu A. Pann și V. Alecsandri.

¹ „*Cazaniile păcătoșilor*“ din „*Codicele Dornean*“, scris de „*Nechita dascal*“ din „*satul Dorna*“ „*la velea 1790*“ (cf. Dimitrie Dan, *Codicele Dornean numit Mântuirea păcătoșilor*. Edițiune separată din „*Candela*“, Cernăuți, 1899) și din „*Codicele Leca Moraiu*“, scris „*la anul 1784 dech. 10*“ de călugărul „*Ionichie de la Homor*“ (cf. Leca Morariu, *Junimea literară*, a. XV, N-rele 3—4 din Martie-Prier, 5—6 din Mai-Iunie și 11—12 din Noemvrie-Dechemvrie, 1926, în „*Buletinul bibliografic*“, a. III—1926, Nr. 2, p. 3—4, Nr. 3, p. 5—6, Nr. 6, p. 9—10). sânt cu totul deosebite din punctul de vedere al conținutului.

Tot la 1784, deci înainte de A. Pann, se găsesc mai întâi și „*In orașu în Vișleimă*” (cf. Gaster, *Rev. p. ist., arh. și fil.*, II 1883, pp. 101—102, Nr. IV și X), „*Versul pustiei*” sau „*Pustnicul*” (cf. Gaster, *ibid.*, p. 231, Nr. XV, și *Lit. pop. rom.*, București, 1883, pp. 47—53), „*Vers mângâios*” (cf. Gaster, *Rev. p. ist., arh. și fil.*, II—1883, p. 324, Nr. XVIII, și III—1884, pp. 100—101, Nr. II), „*Trei crai de la răsărit*” (cf. Gaster, *ibid.*, III—1883, p. 101, Nr. III), etc.

Nu este mai nou nici cântecul „*Pentru a lui Adam greșală jelnica din raiu izgonire*” (cf. „*Versul lui Adam*” ap. Gaster, *Rev. p. ist., arh. și fil.*, II—1883, pp. 321—322, Nr. XV ; pp. 323—324, Nr. XVI : III—1884, pp. 107—108, Nr. XIX și XX ; *Lit. pop. rom.*, pp. 275—284) etc.

Reproduc deci aici nrele 1—3. 6 și 8 din „versurile” de la începutul manuscrisului, iar sub 9 „*Versul Holinului*” pentru următoarele motive :

1. Pentru vechimea lor, cele mai multe avându-și originea cu siguranță în jumătatea a doua a secolului XVIII.

2. Nr. 1 este inedit și pare a se raporta la însăși viața celui ce a scris manuscrisul. Ca și Nr. 3 și 8, precum și unele părți din Nr. 6, are un puternic colorit popular.

3. Cele ce au variante publicate, se deosebesc foarte mult de acestea. Astfel sânt : „*Istoria Țării-Rumânești de la leat 1769*”, care în partea sa din urmă în manuscrisul nostru este cu totul deosebită și este mai lungă, „*Versul Holinului*”¹, „*Versul pustiei*” sau „*Pustnicul*”, „*Versul străinătății*” etc.

4. Pentru că numeroasele variante ale „*Istoriei Țării-Rumânești de la leat 1769*”, ale poetului anonim, care după Al. T. Dumitrescu, o. c., p. 34, nota „pare a fi Ștefan Busănescu”, ca și cele ale „*Versului Holinului*” și o seamă din poeziile lui Ienăchită Văcărescu („*Cântec românesc*”, „*Sfătuire și rugăciune*” și manifestul în versuri

¹ Pentru a-mi dovedi afirmația, pe acesta l-am reprodus paralel cu varianta publicată de Gaster.

„Trâmbiță românească“, ap. Al. T. Dumitrescu, *o. c.*, pp. 36—44) ne arată că întâmplările petrecute între 1765 și 1769 au avut un însemnat răsunset popular.

5. Cadrul în care apare mai întâiu „Versul“ sau „Cântecul străinătății“, care a trecut în literatura populară nescrisă, ne arată că el se întemeiază pe realitate: eră cântecul „băjenarilor“ refugiați din Principate în Ardeal.

6. Intăresc afirmația lui Gaster privitoare la felul de a lucra al lui A. Pann, anume că acesta pentru publicațiunile sale „s'a folosit de manuscrite anterioare, schimbându-le adesea foarte puțin“ (*Rev. p. ist., arh. și fil.*, II—1883, p. 314).

1.

Cântec mângăios.

. 1 r⁰ Nu avuseiu ce să facū,
 Ci scrisăiu aceastăa carte
 Că fuseiu sătos de toate.
 Când cu condeiu că le scriiamū
 Lacrămile în ștergeamū.
 Cât trăiū tot năcăjiū:
 Când alții la veselie,
 Iară eu la călătorie,
 Lăsaiū toate la pământ,
 Că nici de un folosū nu-m sântū,
 Că lumea-i fără dreptate
 Și într'un časū vorū peri toate.
 O, maică mea cea ticăloasă,
 Fii de acum sănătoasă,
 Că iată maică că sânt dusū
 Și sufletul în iaste pus.
 f. 1 v⁰ Și mă rog măicu || liță
 Să mă erti cu credință.
 Și acum lăcrămeziū
 Că de acum nu te mai văz.
 Că mie mi s'au supăratū de toate

Și m'am spăimântat de moarte.
 Vai de mine, ce fealiu de mă înstrinaiu,
 Și de măiculița mă depărtaiu.
 O, amar și prea amar și prea amar.
 O, ce iaste această poveaste
 De-m sosi fără de veaste
 Și făcuiu trupului dor
 Și stau ca să mă omor.
 O, ce fealiu că câmpurile au îngălbenit
 Și eu de maica am dorit.
 Și eu, măiculiță, te întrebaiu :
 — „Dacă bine în voești
 Pentru ce mă izgonești ?“
 O, maică, de m'ai fi tu mângăiat,
 Nu m'aș fi așa înstrinat.
 Adevărat, că ai și dreptate
 Că m'ai certat la toate.
 D[u]mnezeu să-ț facă parte !
 Și acum mă înstrinaiu,
 Zioa bună cum luoi
 Și mâna că-ț sărutaiu.
 Și foarte s'au supărat
 f. 2 r^c Și din || cap^u îș clătinea
 Și din gură așa grăia :
 — „Dă, Doamne, o boală grea
 Și-l ia din mâna mea
 Și dă, Doamne, o boală amară
 Până în trei zile să moară“. —
 Dară alte multe cuvinte
 Care nu le țin aminte.
 Acestea mă înstrinară
 Și de toți mă depărtară.
 O lume, că câmpurile au îngălbenit
 Și toate florile plâng
 Că de acum striin sânt
 Ca nimenea altul pre pământ.
 O. amar, tare mă înstrinaiu
 Și ai miei părinți și frați în lăsaiu

Și drumul că-l apucaiu.
 Eu sânt săngur în lume,
 Ca să nu-mă aple de nume,
 Că înzădarū prin țări de mă năcăjiiu,
 O, rău fuseiu năcăjitū
 De a mea viață în iaste urătū
 Și așa ochii închiseiu
 Și prin țări că mă duseiu,
 Plângând cu lacrimi de foc,
 Că nu avuseiu niē un noroc.
 Iată că sânt călător,
 Nu mă blăstăma să mor,
 Că de voiu avea vr'o sănătate
 Tot va fi de mine parte,
 Că iată că mă duc plângând și suspinând
 f. 2 v⁰ Că || nu avuseiu parte de lume.
 O, vai, striinul de mine !
 Și ochii că-i închisei
 Și prin țări că mă dusei.
 Și de acum îț las aceste cuvinte :
 — „Toți (*sic*, = „tot“) să-ț aduci de mine aminte“.
 Și cu suspin suspinamū
 Că nici o mângăiare nu am
 Și așa plângândū cu jale
 Pentru a mea înstriinare.
 O, ce jale când trecui și munții,
 Ca să nu-m mai văz părinții.
 Și eu mă duseiu în lume
 Ca să să nu-m auză de nume.
 Să ajung la boială
 Să-m fac trupului certare.
 O, maică, rău m'ai blestămat
 De m'am așa înstriinatū.
 Și eu toate le-am lăsat
 Și drumul l-am apucat.
 O, tinerețele meale.
 Că nu avuseiu parte de iale.
 Dacă n'avuseiu în lume parte

Mai bine voi voi moarte.

O, măculiță, eu te întrebau :

— „Oare socotești să mă mai aibi ?“ —

Ce viaste ačasta, o poveste,

De-m sosi fără de veaste

3 r° De vărsaiu lacrimi || fierbinți

Ducând dor și de părinți.

Și mergând și prin brazi

Inghițiu dor și de frați,

Și mergând prin câmpul cu flori,

Inghițiu dor și de surori. Amin.

2.

[Istoria Țării-Rumânești de la leatu 1769 și a
Bucureștilor, săracii.]

Săracă Țara rumânească,

Cine să nu te jelească ?

Că ai rămasă țară la o stare

De ești vrednică de jeale.

Unde erai minunată,

În toată lumea lăudată,

Domnie ca o crăie,

Acum rămășășu pustie.

Toată țara risipită

Până în pământu sărăcită

Câmpii au rămasă pustii

De cerez¹, de herii, lei².

Câte orașe frumoasă

Toate pân' în pământ sânt arsă :

În Râmnic și la Buzeu

Totă ferise D[u]mnezeu,

Din mănăstiri și din casă

Multe rămăscase || nearse,

Iară acum mai de curund

¹ Sic, în loc de *cirezi*.

² Sic, în loc de *herahelii*. Dovadă că este vorbă de o copie.

Le arse și aceale până în pământ.
 În oraș în București
 De ce întâiu să te jelești ?
 Unde iaste mintea omenească
 Vrednică să socotească
 Acel oraș frumos și mare,
 La o jalnică schimbare ?
 Este lucru de mirare
 Ce nu are asămănare :
 Curți boerești și grădini
 Să le vez și să suspini,
 Prin toate este drum mare
 Tocma ca drumul de seare.
 Ce întâiu să scrii sau să faci ?
 Mai bine este să taci,
 Că primejdiia iaste mare
 Și mintea mea iaste scurtă.
 Dară nu voiu să facū istorie (*sic*),
 Ce numai o proctimie (*sic*).
 Pentru țara mea oi să facū
 Măcarū să nu-m fie păcatū.
 În patru părț ale lumii
 Prea numiți era Rumânii,
 Că sânt ascuțiț la fire,
 f. 4 r° Dară n'au întră || ei unire.
 Și dintr'a lor neunire
 Va veni țării peire.
 Iată acuma o văzum
 Și cu toții o crezumū,
 Că unii din neunire
 Și alții din nemulțămire
 Măhnind pre D[u]m[ne]zeu
 Ne-au sosit acesta rău
 De la văleat 1765.
 Fu primejdii mari și mici,
 Era în țară nelipsite,
 Să făcuse obicinuite.
 Dară la leat 1769

Văzum și altele mai noao
 Unde Turcii și Tătarii
 Avea războiu cu Muscalii,
 Iară noi după a noastră stare
 N'avem niț o supărare.
 Chirastele, zahareale
 Ne deprinseasem cu iele.
 Iară la Noemvrie în șapte,
 Joi spre Vineri din noapte,
 Auzim un țipet și un zgomot și un chiloman
 De sputai și de aman.
 Nu puteai să te precepi
 Ce socoteală vei să începi.
 Unii zicea că sânt Tătari
 Alții zicea că sânt Muscali,
 Iară anevoe să creade
 Un lucru ce nu să veade.

f.4v⁰ Când începum a vedea mai || bine :

O mascara peste fire.
 Ce să vezi și ce să zici ?
 O grămadă de calici,
 Toate ulițile pline
 De mișei, de porci de câine,
 Cu câte un peștir legat de mâni
 Și în capū peine (*sic*) de găini.
 Ori la care mergeai și întrebai,
 Ei-ț răspundea stupai.
 Nu puteai să le alegi,
 Nici să le mai înțelegi.
 Atâta auziia[i] stupai
 Și ne curăția de cai.
 Noi până să ne dumerim
 De prin hanuri să eșim,
 Ei lucrasă și prădasă,
 Pre țrei în pei îi lăsasă.
 Iară maiorul Zgurali,
 El putusă a năvăli
 Si cu a lui întrase

Tocma la Vodă în casă.
 Vodă dacă l-au văzut
 Cu totul la el au căzut
 Să ruga să defădipsească¹
 Pentru ca să nu jevuiască.
 Iară el să auză nu vrea
 Ce cu Deli-Costa vorbea.
 Vodă foarte să ruga,
 Numai cât nu-l săruta :
 „Afiseame, paracaloasă“
 Și cu altele mai frumoasă.
 Dar cor² . . . . .
 [Și-atâta îl desbrăcară
 Cât nimica nu-i lăsară.
 Un rând de haine-i lăsară
 Și curând îl ridicară,
 La Sfeti Gheorgi în han,
 Unde era și Vel Ban,
 Fratele Măriei Sale,
 Cu haremul dumisale.
 Și, după ce-l așezară,
 Iar la Curte se 'nturnară.
 Să lăsăm până aici
 Ca să vorbim și de Turci.
 Minune dumnezeiască
 Făcu legea creștinească.
 Ajutoriu dumnezeiesc
 Făcu neamul creștinesc.
 Această minune
 Pentru a Turcilor multime.
 Atâția Anadoleni
 Arnăuți. Nicopoeni.
 Și-atâți mici agalari.
 Unul și unul namdari (*sic*).

¹ *Diafendipsească.*

² Lipsește o foaie. Textul îl întregesc după red. publ. de d-l N. Iorga.

Să-i vezi fugând fără șale
 De Țigani, de haimanale.
 Dumnezeule ceresc,
 N'am gură să-ți mulțumesc
 Că mâna ta ne-au păzit,
 Turcii de s'au îngrozit.
 Acum de Turci să lăsăm
 Și iar vorba s'apucăm.
 După ce la Curte veniră
 Luară ce mai găsiră,
 Aleseră mai cu cap
 Pe Gligore sin Scarlat,
 Îl făcu ca un Hatman,
 Să meargă la Sfeti Ioan în han
 Și fără de vorbe multe
 S'aducă pe boieri la Curte.
 El, fiind politicos,
 Îi aducea pă 'n tină pă jos.
 Brâncoveanu ostenise
 Pă 'n tină de nădușise.
 Se mira cum să găsească
 Tropos să se răcorească.
 Dar, până își lua seama,
 Volintirii-i luară blana.
 După ce merșeră la Curte,
 Văzură acolo obraze multe.
 Se uită toți cum mai tare
 Să vază cine 'ntre ei mai mare.
 Când să vezi, ce să vezi.
 Să râzi ori să lăcrămezi ?!

- f. 5 r° Seda || în Spătărie
 Acela po[l]covnicul Ilie
 Pă po[le]cre Lepoșan,
 Cu confeșul lui Ciocârlan,
 Îmbrăcat, înfășurat (scris: *înfărușat*)
 De-ț spăriia (*sic.* = „părea”) că iaste umflată,
 Cu o săbioară încinsă

Și vorba lui cam cuprinsă (= „aprinșă“ ?),
 La față cam rumeor
 Și numai cu capul gol.
 De a dreapta Ardișanul
 Și de stânga Verușanul,
 Amândoi arhimandriț
 Cu minte și iscușiți.
 Dede „Măriia Ta“,
 „Bl[a]gorodnicia Ta“.
 Atâta de desu era,
 Câtu îți venea a vărsa.
 Amândoi ținea bastoane
 Și judeca din canoane :
 Pă Armeni și pre Ovrei
 Îi lăsară numai în pei.
 Deci boierii așteptară
 [Treaba], pân' să lăsară,
 Că văzură pă Ilie
 Despre dalba veselie.
 Apoi nu prea zăboviră,
 Ci să prilofoloseră ¹,
 Precum ca un om viteaz
 Nič odată nu e treaz.
 5 v⁰ Deč cu toate || acestea
 Prea să lungeaște poveaste[a].
 Aveam o grije mare
 De nu ar fi venit Nazarie.
 Acesta cevaș au auzit,
 La Comana au străjuitu,
 Destul cu Turcii s'au lovit,
 Mulți dintr'ânșii au doborâtă.
 Poate ne-au slujitū norocul,
 Pă noi nu ne-au călcat focul.
 De D[u]mnezeu am fost păziți,
 Dară nu de ostaș străjuiți.
 Aceastea să părășiți

1 Sic in loc de „prilofoloseră“

Și altele să auziți.

După ce pă Vodă îl gătiră

Numai decât îl porniră.

Făcură Aga pă Vărlam

Să dea oștilor nazam.

Deč veni veste la curte

Că vin oștii foarte multe,

Ca să între în București

Iani să stai și să privești.

Țara mult să veselește

f. 6 r° Dacă aude și gândește. ||

Și blem, ne mai veselim

Și mergeam ca să privim,

Dară de ne va veni vr'o ȳuteare

Ca să avem vr'o mângăiar

Clopotele trage toate,

Lumea aleargă pă moarte.

Când la oaste, ce să vez ?

Să rîz au să lăcremez ?

Venea un Marcu căpitan,

Un mojič și un brutan

Cu o fudeli¹ mare,

Abea să mișca călare.

Toate altele să laș

Și să privești la ostași :

Numai vieri, plugari

Și mămăligari,

Și a lui numită oaste

Le era mare năpaste.

Unii cu frâne de tei,

Alții cu scări de curmeiu,

Câte unul doi călare

Și cu bundii la spinare. Biblioteca Centrală University Library Cluj

Era o primejdie mare

De nu s'ar fi pus la o cale.

Boiarii să sfătuiră

Și mai bine o nimeriră :

¹ Sic se lee de fudeli¹

Câțiva din boiari să să aleagă
 La împărăteasa ca să meargă,
 f. 6 v⁰ Să facă mare rugăciune ||
 Pentru a noastră slăbăciune.
 Deț boiari[i] să gătiră,
 Numai de cât să porniră,
 Plecă Mihai Măgureanul,
 Nicolae Brâncoveanul,
 Părintele Mitropolit,
 Chesar Arhimandrită.
 Aceștea voră face treabă bună,
 Că ačasta nu iaste glumă.
 Dar Spătariul Părvul, săracul,
 Pentru țară-ișă pusă capul
 Tot ca să ne izbăvească
 Din robiiă cea turcească.
 Sfârșit iștorii (*sic*).

3.

[Versul străinătății.]

Săracă striibătate,
 Mult ai fost fără dreptate.
 Incunjuraiu țările toate,
 Și de lume n'avui parte,
 f. 7 r⁰ Că de mic am || prebegit,
 Tot cu strinii am trăit.
 Multe țări am ocolit.
 Odihnă n'am dobândit.
 Că câte frunză pre păduri
 Și muguri pre la vâryuri
 Și pre lume cât fluturi,
 Mă strică mai multe gânduri.
 Vine-m dorul une ori
 Să mă sui pe munți cu flori,

Să mă jeluesc cu hori
Că-m vine časul să mori.
Vine-m dorul câte-odată
Să mă sui pre munți cu piatră,
Să mă uit în lumea toată
Pre unde-m umblat odată.
Văzui țara și lumea,
Marea și cu Dunărea,
Pă deasupra măgura¹,
Stau pre munți cu tabăra.
Eu am stătut și am gânditū,
Mă uitaiu spre răseritū,
Și în jos către sf[i]nțit,
Și din cătro am venit.
Mă rugaiu lui D[u]mnezeu,
Să-m arate drumul meu
Încătro voiu să mă ducū eu,
Să-m gășăsc și neamul meu.
Vină-m, dragă turturea.

f. 7 v⁰ De-m arată calea mea
Să pociu treace Dunărea,
Să-m gășăsc și mândruța.
O, că eu striin fusăiu,
Reale zile avusăiu,
Până capul mai pusăiu.
De ș'ar crepă pământul
Să mă apăr cu dănsul,
Doară aș treace bănatul,
Nu mi-aș mai strica trupul.
Ia-mū, Doamne, sufletul meu
Și mi-l bagă în sinul tău,
Nu mai pofți traiul meu,
Că trăesc cu năcaz rău.

¹ Sic, în loc de *negura*. Dovadă de copiare.

6.

[Verșul pustiei sau Pustnicul.]⁷

f. 9 r⁰ Acest feçor de împăratŭ. O !¹

În pustie au intratŭ.

Eu mă rog pustie ție :

Primește-mă și pre mine,

Pre mine într'a ta desime.

Primește-mă ca pre pruncul

La a sa maică.

Când la [țâță] și-lŭ apleacă,

Că las traiulŭ cel lumescŭ

Și viu la cel pusnicescŭ

Nici nu mă lungi cu frica,

Te-am iubitŭ ca pre o vistierie

Ce e plină de avuție.

Te-am iubit ca pre o polată

Ce e cu aur ferecată.

Pă la mez de miează noapte

Nu mă înfricoșă de moarte.

Că nu mă tem de nimica.

Merg prin dumbrăvi odrăslite

Ca prin niște vii rodite.

Ramurile tale-ț pleacă,

Și le pleacă cât de multe,

Ca ruga să mi să asculte.

Și le pleacă cât de jos

Ca să-m dobândescŭ folos.

f. 9 v⁰ Fi-voi sălbatecă hiară ||

Lăpădat din lume-afară.

Cândŭ gândesc de al meu părinte,

Eu plâng cu lacrimi fierbinte.

Carele m'au îndemnat

De lume că m'am lăsat,

De părintŭ m'am depărtat

Și în pustie am intrat

¹ O ! se repetă după fiecare vers. N. D.

Cu gândul d[u]mneze[e]sc
 Că voi să mă pusnicesc ;
 Altă lăcaș să [î]mă gătesc
 La împăratul cel ceresc.
 Că iaste lăcaș frumos,
 De astă lume n'am folos.
 Că ce nu am o soție
 Ca să trăesc în pustie.
 Dorind de sufletul meu
 Să margă la D[u]mnezeu.
 În lume să nu am traiu,
 Să-m gătesc odihnă în raiu,
 Că m'am lipsit de părinți
 Și plâng cu lacrimi fierbinți.
 Și stau de tot mă gândesc
 Cui voiu să mă jeluesc.
 Jelui-m'aș munților

f. 10 r⁰ De dorul părinților. ||
 Munții sânt pietri surde,
 Pre nimene nu aude.
 Jelui-m'aș brazilor
 Tot de dorul fraților.
 Brazilor și cerbilor :
 Cerbul iaste vită mută,
 Pre nimene nu ascultă,
 Ci el fuge foarte tare,
 Eu rămâiu la suspinare.
 Jelui-m'aș câmpilor,
 Câmpilor și florilor
 De dorul surorilor.
 Câmpul iaste locū întins
 Și cu dorul m'au încins.
 Și de lume mă lăsaiu,
 În pustie [eu] întraiu.
 Eu mă rog pustie ție
 Să mă lașū un an de zile
 Să văz lumea cum să ține

Să viu iarășu în pustie,
 În pustie să-m trăescă,
 Pusnic să mă pristăvesc,
 În raiu să mă odihnesc
 Și la împăratul cerescă,
 Că lumea ține puțin,
 Dară în raiu în veaci, Amin.
 În raiu e traiu îngeresc
 De la împăratul ceresc.

f. 10 v° Îngerii să veselesc ||
 Cu sufletul pusnicescă,
 Fiindă hrănit în pustie,
 Pristăvită în curăție.
 De acumă până în vecie
 Mila D[o]mnului să fie
 Cu mult dar, cu veselie.

8.

Frunză verde ca nalba . . .

Frunză verde ca nalba,
 M'aș iubi cu dumnea-ta
 Și nu ț-am știut firea.
 Unde-su mă uit la tine,
 Arde inimioară în mine.
 Te văz de pă ochișori
 Că ești bună de marghioli.
 Ș'amă înțeles și te știu,

f. 12 r° Știu gurița ce [i]ț || poate,
 Că scoli oameni de pă moarte.
 Coconiță albioară,
 Mulți voinici băgașu în boală.
 Au venit și rândul meu
 Ca să zacă de dorul tău.
 Coconiță ș'o aglică,
 Cu gurița mititică,
 Să mă uit mai multă m-i frică
 M-i frică că te-oi deotea (= „deochă“),
 Teiculiță lumea mea

9.

[Versul Hotinului.]

f.v⁰144 Hotine, Hotine,
 Gătește-te bine
 Că Muscalul vine
 Să între în tine.
 Sărmane Hotine,
 Vin să te robească
 Să te prăpădească,
 Vin cu tunurile
 Spargu la zidurile,
 Vin cu tunuri mari
 Spargū la ziduri tari.
 Vin cu tunuri mici
 Omorū dă la Turci.
 Pă deal și pă lunci
 Steaguri de haiduci,
 Pă deal și pă șes
 Cătane pă jos,
 Iarū [pă drumuri] mici
 Vinu-ș[i] povodnici,
 Iarū pre drumuri mari
 Vinu-ș [i] hvinărari¹,
 Iarū pă drumuri bătute²
 Armele să audū
 Că săntū omeni tari
 De bat la Tătari.
 Tătăroicile
 Plăng săracile
 Cu copii în brațe
 Cu lacrămi pă față.
 Copil de Tătar
 Robul la Muscal.
 O, săracii Turci,

Versul lui Hotin.

(Gaster l. c. II, p 335—336)

Hotine, Hotine !
 Gătește-te bine,
 Că Muscanul vine
 Cu oa[s]tă pre tine.
 Pre deal și pre șesu
 Tot voinici al[e]și
 Și pre locuri, văi
 Sta guri³ de mișei
 Și pre dealuri mari
 Vin tot ghenearari.
 Ghenearari strigă :
 Raita cătana.
 N'avem ce tăea.
 Turcii din barilă
 Să rugă cu m[ilă] :
 Până în primăvară
 C'ar eși din ț[ară].
 Iară ei striga
 Și încă lăcrăma :
 Săraci[i] de noi !
 Vreamea că de-apoi.
 Că săraci[i] Turci
 Ei zac ca butuci
 Că pă bașa de la munte
 L-au lovit în frunte.
 Bașa de la Olt

¹ Sic, în loc de *ghinărari*.² Sic, în loc de *drum bătut*.³ Sic în loc de *steaguri* — N. D.

Cum zac la butuci,
 Și călmelele
 Zac ca verzele,
 Hartăganele
 Să 'ncarci carăle.
 Flore di pă brad,
 Despre Țarigrad
 Muscalii¹ să bat.
 Din cinci mii de Turci ↓
 Au rămas numai cinci
 Și accia sânt (sic, = „s-“) [părliț
 De tunuri² loviți. i
 O pașe vestit,
 Cum nu te-ai păzit.
 Pașa de la Diiu
 Au perit întâiu.
 Pașa de la munte
 Zace de să înpute.
 Pașa de la Olt
 Au perit la foc
 Cu oste cu tot.
 Cându fu Joi mai despre [scara
 Hotinul arde cu pară
 Și Turci[i] grăesc: „Săraci [de noi
 „Că au venit vremea de apoi
 „Ca să perim noi
 „Sabie muscălească
 „Să se pomenească
 „În Țara turcească
 „De acum până'n veci. Amin“.

De trei zile-i mort.
 Cu ostaș cu tot.
 Turci[i] le jelea
 Și din grai grăea :
 Săraci[i] de noi !
 Vreamea că de-apoi.
 Noi în țara noastră
 Călcăm pre mătase,
 Iară noi pre-aici
 Stăm cu prunci[i] mici,
 Cu lacrimi fierbinți
 Umblând cu op[inci] ;
 Cu lacrimi pe față
 Cu copii în brață
 Țara moldovască
 Focul o pârlească
 Numai să rămâie
 Spre apărare miie
 Vearde stegerel
 Să mă sui în el,
 Să-m fac achi[i] roată
 Să-m văz ostea toată,
 Măcar de și moartă
 Rogoz de pe vale,
 Turci[i] fug călare.
 Merișor crăpat,
 Că s'au spărieat.
 Fug la Țarigrad.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

N. DRĂGANU.

¹ Scris greșit *Muscale*.

² Scris greșit *tunurilor*.